

СТРАТЕГИЯ

ЗА РАЗВИТИЕ НА

НАЦИОНАЛНАТА СЛУЖБА ЗА РАСТИТЕЛНА ЗАЩИТА

ЗА ПЕРИОДА 2004 – 2009 ГОДИНА

Република България е член на Световната търговска организация от 1997 година, през 1990 подписа Международната конвенция за растителна защита, а на Европейската и Средиземноморска организация за растителна защита е член от 1959 година, членува и в *Codex Alimentarius*.

Компетентният орган в областта на растителната защита в Република България е Министерство на земеделието и горите, респективно Националната служба за растителна защита /НСРЗ/, която е изпълнителния орган на министерството по Закона за защита на растенията.

Националната служба за растителна защита, в този си вид е създадена през 1992 година и в момента се състои от:

- Централно управление;
- Институт за защита на растенията – гр. Костинброд;
- Централна лаборатория по карантинна на растенията /ЦЛКР/ - София;
- Централна лаборатория за химични изпитвания и контрол /ЦЛХИК/ - София;
- 14 регионални служби за растителна защита /РСРЗ/.

НСРЗ осъществява следните основни функции:

- организира, ръководи и извършва фитосанитарен контрол на растения, растителни и други продукти потенциални преносители на вредители, провежда карантинни мерки при вноса, износа, производството, съхранението, търговията и движението на растения, растителни и други продукти и издава съответните документи;
- организира, ръководи и провежда биологично изпитване, регистрира, разрешава или забранява използването на продукти за растителна защита и торове;
- организира, ръководи и извършва прогноза, сигнализация, растителнозащитна диагностика, изготвя препоръки и осъществява технологичен контрол по опазването на селскостопанските култури;
- упражнява контрол върху производството, разфасовката, продажбата, съхранението и приложението на продукти за растителна защита, биологично активни вещества, минералните и органични торове;
- контролира суровините от растителен произход, почвите и поливните води за съдържание на вредни химични и биологични вещества;
- контролира декларирания състав и годност на внасяните и изнасяните продукти за растителна защита, минерални торове и други органични и неорганични продукти, използвани в земеделието;

ФИТОСАНИТАРЕН КОНТРОЛ

ЦЕЛИ

В областта на растителната защита основен приоритет на Общността са мерките срещу въвеждане и разпространение на вредители по растенията и растителните продукти. В тази връзка развитието и укрепването на фитосанитарния контрол се налага най-малко поне по следните причини:

1. С приемането на Р.България за пълноправен член на Европейския съюз някои от нашите граници ще станат външна граница на Общността и българските гранични фитосанитарни инспектори трябва да бъдат сигурна преграда за предотвратяване вноса на карантинни вредители за всички страни членки.
2. Осигуряването на надежден контрол върху производството на растения и растителни продукти в страната и ефективни наблюдения върху земеделските и горски площи са предпоставка за навременното откриване и способстват за ограничаване разпространението на карантинните вредители.
3. Качеството на лабораторната експертиза и правилната и точна идентификация на вредителите са в основата на ефективния фитосанитарен контрол.

Основна препоръка на ЕК в редовния годишен доклад за 2002 г. е ускоряване процеса по приложението на приетото законодателство, което е изпълнимо, но за целта са необходими допълнителни средства. Приоритетните мерки, които трябва да бъдат предприети по изпълнение на тази препоръка са свързани с:

1. укрепване на някои от структурите на НСРЗ с допълнителен персонал /лаборатории и гранични пунктове/.
2. подобряване на материалната база необходима за прилагане на хармонизираното законодателство.
3. обучение на персонала по приложение на приетото законодателство.

СЪСТОЯНИЕ В МОМЕНТА

ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

Към настоящият момент основното законодателство на Европейския съюз във фитосанитарната област е въведено:

1. Закон за Защита на Растенията, Държавен вестник бр.91 от 10 октомври 1997 г., изм. ДВ. бр.90 от 15 октомври 1999г., изм. ДВ. бр.96 от 9 ноември 2001г. – въвежда основните принципи на изискванията на Директива 2000/29/ЕЕС.
2. Наредба №1 от 27 Май 1998 г., за фитосанитарен контрол, ДВ. бр.82 от 17 юли 1998г., изм. ДВ. бр.91 от 19 октомври 1999г., изм. ДВ. бр.8 от 22 януари 2002г., изм. ДВ. бр.28 от 28 март 2003г., са въведени следните директиви:
 - Директива на Съвета 2000/29/ЕС за защитните мерки срещу въвеждане на вредители по растенията в Общността и срещу тяхното разпространение вътре в Общността;
 - Директива на Комисията 92/90/ЕЕС за регистрация на производителите и вносителите на растения;
 - Директива на Комисията 93/50/ЕЕС за регистраци на производители, складове и експедиционни центрове на определени растения;
 - Директива на Комисията 92/105/ЕЕС за фитосанитарния паспорт;
 - Директива на Комисията 92/70/ЕЕС относно правилата за наблюдения, с цел определяне на защитени зони;
 - Директива на Комисията 98/22/ЕС за минималното оборудване, необходимо за провеждане на фитосанитарни проверки в гранични инспекционните пунктове;
 - Директива на Комисията 93/51/ЕЕС установяваща правилата за транспортиране на някои растения, растителни продукти и други стоки през защитена зона;
 - Директива на Комисията 94/3/ЕЕС относно правилата за нотифициране при залавяне на пратка или вредител внос от трети страни, представляващ фитосанитарна опасност.
3. С отделни наредби са хармонизирани и:
 - Директива на Съвета 69/464/ЕЕС за контрола на рака по картофите – въведена в българското законодателство напълно с Наредба № 20 за борба срещу рака по картофите с причинител *Synchytrium endobioticum* (Schilb), публикувана в Държавен вестник, бр. 65/24.07.2001 г.;
 - Директива на Съвета 69/465/ЕЕС за контрола на картофените цистообразуващи нематоди – въведена в българското законодателство напълно с Наредба № 39 за борба срещу картофените цистообразуващи нематоди, публикувана в Държавен вестник, бр. 99/20.11.2001 г.;
 - Директива на Съвета 74/647/ЕЕС за борба срещу листозавивачките по карамфила - въведена в българското законодателство с Наредба № 38 за борба срещу листозавивачките по карамфила *Sacoecimorpha proubanana* Hb. и *Epichoristodes acerbella* (Walk.) Diak, публикувана в ДВ бр.98 от 16.11.2001 г.;
 - Директива на Съвета 93/85/ЕЕС за контрол на *Clavibacter michiganensis* – въведена в българското законодателство напълно с Наредба № 19 за борба срещу пръстеновидно гниене по картофите, причинявано от бактерията

Clavibacter michiganensis (Smith) Davis et al. ssp. *sepedonicus* (Spieckermann et Cotthoff) Davis et al., публикувана в Държавен вестник, бр.62/13.07.2001 г.;

- Директива на Комисията 95/44/ЕС – въведена в българското законодателство напълно с Наредба № 1 за условията, при които някои вредители, растения, растителни и други стоки могат да бъдат използвани за научни цели и селекция, публикувана в ДВ бр. 8 от 22.01.2002 год.;
- Директива на Съвета 98/57/ЕС за контрол на *Ralstonia solanacearum* - въведена в българското законодателство напълно с Наредба № 11 за борба срещу бактериално кафяво гниене, причинявано от бактерията *Ralstonia solanacearum* \Smith| Yabuuchi et al., публикувана в Държавен вестник, бр.40/20.04.2001 г.;

АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ

СТРУКТУРИ

Фитосанитарният контрол в Република България е част от Националната служба за растителна защита В организационно отношение се състои от:

- отдел “Фитосанитарен контрол” в Централно управление на Националната служба за растителна защита /НСРЗ/;
- Централна лаборатория по карантина на растенията в гр. София;
- Отдели по фитосанитарен контрол в 14-те Регионални служби за растителна защита, към които са и фитосанитарните граничните контролно-пропускателни пунктове.

Отделът по фитосанитарен контрол в Централно управление на НСРЗ, провежда националната политика в тази област; изготвя и участва в изготвянето на нормативни актове и хармонизацията на законодателството с това на Европейския съюз; организира и контролира дейността на фитосанитарните структури в страната.

Централната лаборатория по карантина на растенията; извършва фитосанитарна лабораторна експертиза, диагностика и идентификация на вредители; методически ръководи и участва в мониторинга на карантинните вредители и анализа на фитосанитарния риск; информира и обучава инспекторите в диагностиката и идентификацията на вредителите.

Отделите по фитосанитарен контрол в регионалните служби осъществяват:

- фитосанитарна инспекция на растения и растителни продукти при внос;
- контрол върху производството на растения и растителни продукти и провеждането на мероприятия за ограничаване разпространението на карантинни вредители;
- наблюдения и мониторинги на земеделски и горски площи и насаждения за карантинни вредители;
- инспекции на стоки предназначени за износ и движение в страната;
- издаване на фитосанитарни сертификати и паспорти.

Гранични инспекции на вноса се провеждат на граничните пунктове, както следва:

1. Пристанища на Черно море - Бургас, Варна/пристанище и ферибоот/ и Балчик.

2. С Република Турция - Малко Търново/шосе/, Капитан Андреево/шосе/ и Свиленград/ж.п. линия/.
3. С Република Гърция - Ново село/шосе и ж.п./ и Кулата/шосе и ж.п. линия/.
4. С Република Македония - Златарево, Логодаж и Гюешево, всички на шосе.
5. С Югославия - Калотина, Връшка чука и Брегово на шосе и Драгоман на ж.п. линия.
6. С Република Румъния и по река Дунав - пристанищата във Видин, Лом, Оряхово, Свищов, Русе и Силистра, ферибооти Видин, Оряхово и Русе, ж.п. линии Русе и Кардам, шосе Русе, Силистра и Йовково.
7. Аерогара - София.

ОБОРУДВАНЕ

По проекти на програма ФАР, Централната лаборатория по карантина на растенията е модерно оборудвана и е изградена оранжерия за индикаторни растения. Оборудвани са и лабораториите в РСРЗ Бургас, Варна, В. Търново и Пловдив- за рутинни анализи. По същите проекти са получили минимално оборудване 10 от дългосрочните гранични пунктове, бъдеща външна граница на Общността.

ПРЕДСТОЯЩИ ДЕЙНОСТИ

ПОСТОЯННИ ЗАДАЧИ

1. Осигуряване на достатъчен персонал за дългосрочните гранични пунктове и за лабораториите в системата.
2. Обучение на специалистите от ЦУ, инспектори и лабораторни специалисти от регионалните служби и персонала на ЦЛКР по прилагане на приетото законодателство и засилване на контрола върху пряката им работа.
3. Включване на повече инспектори като национални докладчици по определени въпроси.
4. Мониторинги за карантинни вредители по картофи, лозя, овощни, ягоди, памук, царевица, горски видове и в оранжерии, за да бъдем признати за защитена зона в рамките на Общността.
5. Включване на студенти-стажанти и БАЗР в мониторинга и наблюденията за вредители.
6. Анализ на фитосанитарния риск и на тази база преценка на списъците с вредители по приложенията на Наредба № 1 за фитосанитарен контрол.
7. Подобряване на информираността на РСРЗ и инспекторите, по отношение на изискванията и условията за внос на растения и растителни продукти в други страни.
8. Засилване на контактите и съвместната работа с браншовите организации на производители и вносители на растения и растителни продукти, институти и др.

ЗАДАЧИ ПО ГОДИНИ

2004

1. Оборудване на регионални лаборатории за рутинни анализи към РСРЗ Благоевград, Видин, Враца, Добрич, Плевен, Русе, Стара Загора и Хасково, със средства по програма ФАР.
2. Оборудване на ГКПП Гюешево и аерогара София с оптика и др. пособия за граничен контрол – по програма ФАР.
3. Откриване на ГКПП Илинден /Гоце Делчев – Драма/, построен и оборудван със средства по програма ФАР.
4. Изграждане на нови помещения на ГКПП Капитан Андреево и Гюешево.
5. Начало на изготвяне на процедури за ГКПП, РСРЗ и ЦЛКР с цел подготовка за въвеждане на система за осигуряване на качеството в работата на фитосанитарния контрол.
6. Пилотни изпитания в работни условия на преработената информационна система по карантина на растенията, позволяваща ползване от всички точки на реална информация в реално време.
7. Укрепване на ЦЛКР и лабораториите с персонал общо 19 човека.

ФИНАНСОВО ОБЕЗПЕЧАВАНЕ 2004 година

МЕРКИ	ФАР	БЮДЖЕТ
1.Изграждане на помещения за фитосанитарния контрол на ГКПП Гюешево	-	100 000 лв.
2.Оборудване и дооборудване на ЦЛКР, РСРЗ и ГКПП, изграждане на ГКПП	800 000 евро	400 000 лв.
3.Обучение на персонала	150 000 евро	100 000 лв.
4.Осигуряване на консумативи за работа на РСРЗ, ГКПП и лабораториите	-	130 000 лв.
5.Укрепване на ЦЛКР и регионалните лаборатории с персонал	-	340 000 лв.

2005

1. Изменение и допълнение на Наредба № 1 за фитосанитарен контрол, с цел въвеждане в българското законодателство на Директива 2002/89 на ЕС и Решения на Европейската комисия 96/301/ЕС.
2. Пренасочване на серийните анализи при картофите в лабораторията по картофите в Самоков/филиал на ЦЛКР/, за вирусологични и бактериологични анализи – 2003 г.
3. Оборудване на регионална лаборатория за рутинни анализи към РСРЗ Кюстендил, със средства по програма ФАР.
4. Изграждане на нови помещения на ГКПП Калотина.
5. Обезпечаване на РСРЗ с дребно оборудване и инвентар за контрол на производството и наблюдения на терена.

6. Въвеждане на система за осигуряване на качеството в 3-4 ГКПП, 2-3 РСРЗ и в ЦЛКР.
7. Въвеждане в работата на фитосанитарния контрол, преработената информационна система по карантина на растенията, позволяваща ползване от всички точки на реална информация в реално време.
8. Укрепване на регионалните лаборатории с персонал общо 10 човека.

ФИНАНСОВО ОБЕЗПЕЧАВАНЕ 2005 година

МЕРКИ	ФАР	БЮДЖЕТ
1.Оборудване на РСРЗ и регионална лаборатория в РСРЗ Кюстендил	800 000 евро	500 000 лв.
2.Ремонт на сгради и помещения, транспортни средства, закупуване на оборудване		200 000 лв.
3.Изграждане на нови помещения за ГКПП Калотина	-	150 000 лв.
4.Обучение на персонала	-	200 000 лв.
5.Осигуряване на консумативи за работа на РСРЗ, ГКПП и лабораториите	-	150 000 лв.
6.Укрепване на регионалните лаборатории с персонал	-	170 000 лв.
7.Поддържане и подобряване на информационна система “Карантина на растенията”	-	50 000 лв.

2006

1. Преразглеждане на приложения от 1 до 5 на Наредба № 1 и хармонизирането им със съответните анекси на Директива 2000/29/СЕ.
2. Изграждане на система за пречистване на отпадните води в ЦЛКР.
3. Въвеждане на система за осигуряване на качеството във всички дългосрочни ГКПП и 7-8 РСРЗ.
4. Въвеждане в работата на фитосанитарния контрол, преработената информационна система по карантина на растенията, позволяваща ползване от всички точки на реална информация в реално време.
5. Укрепване на дългосрочните гранични пунктове с персонал, общо 8 бр..

ФИНАНСОВО ОБЕЗПЕЧАВАНЕ 2006 година

МЕРКИ	ФАР	БЮДЖЕТ
1. Изграждане на система за пречистване на отпадните води при ЦЛКР.	-	200 000 лв.
2. Ремонт на сграден фонд, автомобили,		

поддръжка на апаратура	-	300 000 лв.
3. Обучение на персонала	-	200 000 лв.
4. Осигуряване на консумативи за работа на РСРЗ, ГКПП и лабораториите	-	300 000 лв.
5. Укрепване на дългосрочните гранични пунктове с персонал	-	170 000 лв.
6. Поддържане и подобряване на информационна система “Карантина на растенията”	-	50 000 лв.

2007 – 2009

1. Участие на български експерти в комитета по фитосанитарни мерки на Европейската комисия.
2. Действащи гранични пунктове за ЕС: пристанища на Черно море - Бургас, Варна/пристанище и ферибоот;/ с Република Турция - Капитан Андреево/шосе/ и Свиленград/ж.п. линия;/ с Република Македония - Златарево и Гюешево, всички на шосе; с Югославия - Калотина, Връшка чука и Брегово на шосе и Драгоман на ж.п. линия; по река Дунав – пристанища и ферибооти Видин и Русе; Аерогара - София.
3. Изготвяне на мотивирани искания към Европейската Комисия, за допълнително финансиране на борбата с карантинните вредители и за работата на ГКПП, съгласно правилата на Директива 2000/29.
4. Преструктуриране на ГКПП като гранични пунктове на Общността, отговорни за контрола при вноса за всички страни членки.
5. Укрепване на РСРЗ и лабораториите с персонал.
6. ЦЛКР – балкански център за диагностика и обучение.
7. Въвеждане на система за осигуряване на качеството във всички структури на НСРЗ.
8. Включване в информационната система за бързо оповестяване на ЕС “Еврофит”.

ФИНАНСОВО ОБЕЗПЕЧАВАНЕ 2007 - 2009 година

МЕРКИ	ФАР	БЮДЖЕТ
1. Ремонт на сграден фонд, автомобили, поддръжка на апаратура, закупуване на компютри и апаратура	-	500 000 лв.
2. Обучение на персонала	-	150 000 лв.
3. Осигуряване на консумативи за работа на РСРЗ, ГКПП и лабораториите	-	300 000 лв.
4. Поддържане и подобряване на информационна система “Карантина на растенията”	-	50 000 лв.

КАРТОФЕНИ ЦИСТООБРАЗУВАЩИ НЕМАТОДИ

Картофените цистообразуващи нематоди са едни от най - важните в икономическо отношение вредители по картофите. Икономическите щети са в пряка зависимост от плътността на нематодните популации, типа на почвата, почвената влага и сорта на картофите. Те са най-вредни на песъчливи почви и при монокултурно отглеждане на картофи. При полски условия намаляването на добива започва да нараства, когато в 1 гр. почва има от 10 до 50 яйца. При наличие на 20 яйца на 1 грам почва, загубите варират от 2.75 до 22 тона на хектар.

Най-голям процент цисти се намират в обработваемия почвен слой. В почвата цистите запазват жизнеността си до 20 и повече години, откъдето произтича и трудността при водене на борбата с този вредител.

Биология

Развитието на нематодите започва с излюпване на ларвите от яйцата под стимулиращото действие на кореновите дифузати на картофените растения. Ларвата прониква в корените близо до върха на нарастването им или по дължината им.

Ларвите линейт и преминават трета и четвърта възраст, докато се превърнат във възрастни женски и мъжки нематоди. Тялото на женската наедрява, придобива сферична форма и се показва въвн от кората на коренчетата. След оплождане женската снася от 200 до 500 яйца, които задържа в тялото си. След като завърши развитието, кутикулата и надебелява и нематодата се превръща в циста. Цистите се отделят от корените и остават в почвата. Яйцата и ларвите са добре защитени от цистите. Те могат да останат жизнеспособни в продължение на много години. Проведените наблюдения в района на Смолян и лабораторните анализи показаха, че и след 10 години в изоставени, необработвани заразени площи има живени цисти на КЦН.

Разпространение

Разпространяват се чрез заразен посадъчен материал, с полепнала по краката на хората и животните почва, с вятъра и поливните води.

За разпространението значително допринасят транспортните средства, земеделската техника и инвентар, машините за манипулация, амбалажа и складовите помещения.

Картофената цистообразуваща нематода беше установена в България за пръв път през 1978 година в ДСС Говедарци, Самоковски район. През следващите години, въпреки взетите мерки, тя се разпространи в основните картофопроизводни райони в страната – Софийски, Пловдивски, Смолянски, Пазарджишки, Благоевградски. Като мярка беше прието на заразените площи, в продължение на 5 години да се приложи сеитбообръщение с ненападащи се култури.

Отглеждането на картофите като монокултура в картофопроизводните райони затруднява прилагането на тази мярка.

Използването на некачествен посадъчен материал с неизвестен произход в повечето случаи дребната фракция е основна причина за бързото разпространение на вредителя.

Мерки за борба

Мерките за борба предвидени в действащото законодателство са в Наредба № 39 от 8 ноември 2001 година за борба срещу картофените цистообразуващи нематоди, която е напълно хармонизирана с Директива 69/465 на Европейския съюз.

I. Фитосанитарни мерки при производството на семенен материал от картофи

Фитосанитарните органи извършват предварителен лабораторен анализ на почва от определените за семепроизводство площи и издават здравно свидетелство, с което удостоверяват здравето състояние на почвата. При наличие на зараза от вредителя в почвата се забранява производството на посевен материал от картофи.

Семепроизводен посев или картофи за засаждане, в които се установи зараза от вредителя, се бракуват, а материалът се използва за преработка и консумация.

Посевният материал от картофи се предлага на пазара, придружен от фитосанитарен паспорт.

II. Фитосанитарни мерки на заразени площи

На заразените площи се забранява за срок 5 години:

1. отглеждането на картофи и други растения гостоприемници;
2. отглеждане и съхранението на други растения, чрез които може да бъде пренесена заразата.
3. създаването на разсадници и отглеждане на всякакъв вид посадъчен материал.

На заразените площи се провежда 4-5 годишно сеитбообръщение с ненападащи се култури или химическа борба с последващо засаждане на устойчиви сортове картофи, предназначени за консумация и преработка.

Нови анализи на регистрираните заразени площи се извършват след 5 годишен срок или след проведена химическа борба. В зависимост от резултата срокът за забрана се удължава с още по 3 години или карантината се сменя, когато след лабораторно изследване не се установяват жизнеспособни цисти в почвените проби.

На заразени площи се допуска отглеждането на:

- Картофи за консумация и преработка от устойчиви на разпространения патотип сортове.
- Ранни картофи, които се прибират преди узряване на цистите.

Отглеждане на устойчиви сортове картофи на едни и същи заразени площи се извършва не повече от 3 години с цел предотвратяване селекционирането на агресивни биотипове на вредителите.

Проведените наблюдения и лабораторните анализи показваха, че и след 10 години в изоставени, необработвани заразени площи има жизнени цисти на КЦН.

През 1995 и 1996 год. НСРЗ, ЦЛКР и Дочо Стоянов ст.н.с. I ст. от ИЗР изпитаха “Метод за тестиране на сортове картофи за устойчивост на картофена нематода”. Използвани бяха местни популации от КЦН и вносни сортове картофи: Бинте, Мерис Пейпър, Агрива, Никита, Конкорде, Шула, Санте и Ярла в районите Самоков, Пазарджик, Смолян. Сортовете Агрива и Санте проявиха значителна устойчивост на двете популации на картофената нематода в Самоков и Смолян.

От химическите средства добри резултати се получават при използването на Видейт 10Г – 7 кг/дка внасян, една седмица преди разсаждане. Практиката показва, че от 10 години той не се използва поради това, че е сравнително скъп за картофопроизводителите.

III. Световна практика

Световната практика препоръчва да не се използват химически средства за борба, тъй като нематоцидите са силно отровни и има опасност от замърсяване на околната среда. Мерките за борба са насочени към:

- Различни схеми на сеитбооборот.
- Забрана за отглеждане на картофи за 5 - 10 и повече години, на площи със силна зараза.
- Отглеждане на ранни картофи.
- Използване на интегриран метод /сеитбооборот, нематоцид/
- Използване на картофи уловки за “изчистване” на силно заразени площи.
- Механично отстраняване на цистите чрез измиване на картофите със силна струя вода.

Предложения за подобряване на системата за борба с вредителя

През 2001 год. стартира програма “Мониторинг за карантинни вредители по картофите”, който обхваща основните картофопроизводни райони. През 2002 год. мониторинга бе актуализиран в Програма за фитосанитарен контрол на картофи, която се актуализира и през 2003.

Контролират се всички семепроизводни площи и се прилага законодателството за картофи за семена.

Големият проблем е при отглеждането на картофи за консумация и преработка. Раздробените площи и традиционното монокултурно отглеждане на картофи в Самоковски и особено в Смолянски район, където картофите са поминък и храна на населението, не позволява прилагането на карантинни мерки. Налагането на ограничения в отглеждането на картофи за консумация в тези райони ще доведе до много сериозно социално напрежение. В същото време непредприемането на мерки ще доведе до момент в който, в тези райони картофи няма да могат да се реколтират поради голяма плътност на нематодата. Решаването на този проблем не е само от компетенциите на НСРЗ, наложителна е намесата на МЗГ и други компетентни органи, които могат да намерят решение на следните въпроси:

1. Да се направи атрактивно отглеждането на други, подходящи за съответните райони ненападащи се култури, като се дотира производството им.
2. Да се стимулира, чрез изкупните цени производството на културите посочени в примерните сеитбообращения и особено на лена и в района се изгради предприятие за преработка на лен.
3. Да се изплащат премии за площи на които се извършва сеитбооборот съгласно приложените схеми или площта не се засажда с картофи.
4. Семепроизводството на картофи да бъде дотирано, за да се увеличат площите засадани с контролиран, здрав и качествен материал.
5. Изграждане на картофопреработвателни предприятия със съоръжения за обеззаразяване на отпадните води и твърдите отпадаци.
6. Стимулиране изграждането на съоръжения за преработка на картофите от дребната фракция.
7. Изграждане на съоръжения за измиване на картофите след изваждането им.

Схеми за сеитбооборот с ненападащи се култури

Година	1 вариант	2 вариант	3 вариант	4 вариант
1 година	Нематоцид+лупина /бобови/	Ръж	Нематодоуст. сорт	Сеитбооборот
2 година	Детелина, житни, лен, репко, фасул, грах	Овес	Нематодоуст. сорт	Нематодоуст. сорт
3 година	Детелина, житни, лен, репко, фасул, грах	Картофи	Нематоцид	Чувствителен сорт картофи
4 година	Детелина, житни, лен, репко, фасул, грах	Цвекло	Житни	Фумигация + Сеитбооборот
5 година	Нематодоустойчив сорт картофи	Детелина, Tagetes	житни	Нематодоуст. сорт картофи

Националната служба за растителна защита ще предприеме през 2004 - 2006 година, следните мерки:

1. Цялостно картотекиране на заразените площи, независимо от размера им, като се определи степента на зараза за всеки парцел.
2. Изготвяне на информационни материали за разпространение сред населението на засегнатите райони.
3. Организиране на лабораторно тестване на картофи в Смолян и Самоков с цел определяне на най-подходящите/устойчиви/ за съответните райони и площи сортове картофи.
4. Организиране и провеждане на опити:
 - с нематоцид + ненападащи се култури на площи със средна степен на зараза /от 20 до 50 яйца и ларви в 1 гр. почва/;

- в площи с ниска плътност /до 10 яйца, ларви на 1 гр. почва/ нематоустойчив сорт картофи на съответния патотип, установен в площта;
 - изпитване на нови нематоциди;
5. Изпитване на метода с картофи – уловки, който може да се приложи в Смолянски регион, тъй като площите са малки /по 1-2 дка/. Използва се чувствителен сорт картофи, като след засаждане се проследява внедряването на ларвите в кореновата система на растенията и когато е настъпил подходящ момент, т.е. когато максимален брой ларви са в корените, растенията се изваждат и се унищожават. По литературни данни след двегодишно приложение на картофи уловки, площта се изчиства до 80 %.

БИОЛОГИЧНО ИЗПИТВАНЕ, РАЗРЕШАВАНЕ И КОНТРОЛ НА ПРОДУКТИ ЗА РАСТИТЕЛНА ЗАЩИТА

НАСТОЯЩО ПОЛОЖЕНИЕ

Националната служба за растителна защита ръководи биологичното изпитване за ефикасност и организира разрешаването на продукти за растителна защита /ПРЗ/.

Оценката за ефикасност на всеки продукт се осъществява чрез полски опити, провеждани в 13 регионални станции на територията на страната. Три от тези станции-Пловдив, Враца и Плевен са оборудвани с необходимата техника за провеждане на опити с продукти за растителна защита по изискванията на Добрата експериментална практика/ДЕП/. През 2004 година се оборудват още три станции Бургас, Стара загора и Русе, а през 2005 година останалите седем станции.

Цялостната оценка /токсикологична и за ефикасност/ се осъществява от НСРЗ и НКХМЕХ. Предложението за разрешаване на ПРЗ се прави от Съвета по Продукти за Растителна Защита, в който са включени представители от различни ведомства, научни работници и специалисти .

Контролът върху качеството на ПРЗ се осъществява от специалисти на НСРЗ и ЦЛХИК. Прави се оценка на ПРЗ относно физико-химичните параметри, транспортирането, опаковането и качеството на продуктите.

Дейността по оценката, разрешаването и контрола се осъществява от 32- /тридесет и двама/ специалисти, от които десет са в централно управление.

Нормативната уредба в областта на продуктите за растителна защита е хармонизирана с изискванията на Директива 91/414; Директива 93/71 и Директива 97/117 чрез:

- Закона за защита на растенията
- Наредба №32 от 9 юли 2001г. за контрол на растения и растителни продукти, торове и хранителни среди и за изпитване, регистрация и контрол на продукти за растителна защита

- Наредба №37 от 26 септември 2002г. за биологично изпитване за ефикасност и остатъчни количества на продукти за растителна защита и одобряване на физически и юридически лица за неговото извършване
- Наредба за условията и реда за етикетиране на продукти за растителна защита
- Наредба за разрешаване на продукти за растителна защита

ЦЕЛ

Създаване на благоприятна институционална, нормативна и административна среда за развитие на растителната защита в България.

В областта на биологичното изпитване, разрешаване и контрол на продукти за растителна защита (ПРЗ), тази цел да се осъществи чрез:

- Хармонизиране на българското с европейското законодателство, което да се осъществява така, че да гарантира плавното икономическо и нормативно адаптиране към критериите на ЕС, както на българските и чуждестранни производители на ПРЗ, така и на земеделските производители
- Навлизане на частния сектор в сферата на биологичното изпитване на ПРЗ
- Отдел “Биологично изпитване, разрешаване и контрол на продукти за растителна защита” да е постоянен източник на знания и практически умения в областта на растителната защита и ПРЗ
- Плавно въвеждане на принципите на ЕС, свързани с разрешаването на ПРЗ, осигуряващо нормалния поток на ПРЗ за употреба и търговия

БИОЛОГИЧНО ИЗПИТВАНЕ НА ПРЗ

ПРИОРИТЕТИ

- Актуализиране на нормативната уредба
- Въвеждане на принципите на Добрата експериментална практика (ДЕП). РСРЗ на НСРЗ са официални изпитвателни станции, които извършват биологично изпитване, следвайки европейските изисквания
- Въвеждане на европейските изисквания за изпитване на ПРЗ за ефикасност в системата на НСРЗ
- Въвеждане на европейските изисквания за изпитване на ПРЗ за ефикасност извън системата на НСРЗ чрез определяне на ясни изисквания, на които трябва да

отговарят физическите и юридически лица, които искат да бъдат одобрени за извършване на биологично изпитване

- Въвеждане на система за управление на качеството в областта на биологичното изпитване на ПРЗ в рамките на НСРЗ и определяне на критерии за одобрените физически и юридически лица

ДЕЙСТВИЯ

2004 г.

- Участие в работни групи за изменение и допълнение на Закона за защита на растенията (ЗЗР)
- Актуализиране на Наредба № 37 с цел подзаконовата нормативна уредба, касаеща биологичното изпитване на ПРЗ да бъде хармонизирана напълно с тази на ЕС и, за да може България да отговаря адекватно на изискванията на ЕС в тази област
- Въвеждане на методиките на ЕС за биологично изпитване за ефикасност на ПРЗ
- Актуализиране и разработване на нови Стандартни оперативни процедури (СОП)
- Обучение по статистическа обработка на данни от опити за ефикасност на ПРЗ
- Обучение по ДЕП във Франция и България
- Участие в различни обучения и семинари, касаещи биологичното изпитване на ПРЗ в страни членки на ЕС с цел въвеждане на наученото на практика в страната

• Финансиране

Мерки	Фар (евро)	Бюджет (лева)
Оборудване по ФАР	273 612	-
Обучение на персонала	59 338	-
преводи на Европейски методики и други документи	-	50 000
обучение на експертите	-	50 000
ремонт на сграден фонд на станции за биологично изпитване		200 000
консумативи за биологично изпитване на ПРЗ	-	81 000
необходим допълнителен персонал -	-	34 000

2-ма специалисти (Костинброд, Русе)		
	ОБЩО	415 000

РЕЗУЛТАТИ:

- До края на 2004 г. да бъде изготвен проект на актуализираната Наредба № 37, който да бъде представен и одобрен от Колегиума на МЗГ
- Да бъде изготвен проект на ЗЗР в частта по биологично изпитване на ПРЗ
- Експертите да бъдат обучени по статистическа обработка и да са запознати с основните принципи по приложението и

2005 г.

- Обучения за залагане и извеждане на опити за фитотоксичност, безопасност за културата, влияние върху съседни и следващи култури, резистентност, влияние върху полезни видове и др.
- Изграждане на информационна мрежа между НСРЗ и станциите по биологично изпитване с цел подобряване обмена на информация
- Запознаване и превод на методиките за извеждане на полски опити за остатъчни количества от ПРЗ
- Обучение за извършване на инспекция за одобряване на бази за извършване на биологично изпитване на ПРЗ в институти и в частния сектор и подготовка на необходимата за това документация
- Обучение на експертите по качество в България и страни членки на ЕС за въвеждане на система за управление на качеството при биологично изпитване на ПРЗ
- Въвеждане на статистическата обработка на резултатите, получени от единичните опити при биологично изпитване на ПРЗ като част от изготвянето на доклад от серия опити в подкрепа на биологичното досие

• Финансиране

Мерки	Фар (евро)	Бюджет (лева)
Техническа помощ по ФАР	150 000	-
ремонт на сграден фонд на станции за биологично изпитване	-	100 000
консумативи за работа в станциите по биологично изпитване	-	70 000
изграждане на информационна мрежа	-	150 000

необходим допълнителен персонал - 1 специалист (Хасково)	-	10 000
програма за статистическа обработка на данните	-	20 000
преводи на документи	-	50 000
обучение на експертите в България и страни членки на ЕС	-	100 000
	ОБЩО	500 000

РЕЗУЛТАТИ:

- Подобряване обмена на информация между отделните изпитващи бази и между тях и ЦУ на НСРЗ
- Експертите, които ще извършват инспекции за одобряване на физически и юридически лица ще бъдат запознати с критериите, начините и необходимата документация при инспектирането
- Извеждане на опити за фитотоксичност, резистентност, безопасност на културата, влияние върху следващи и съседни култури, полезни видове и др. в подкрепа на биологичното досие

2006 г.

- Изготвяне на наръчник по качеството по ДЕП за биологично изпитване на ПРЗ
- Цялостно въвеждане на принципите на ДЕП в официалните изпитвателни станции в България - РСРЗ на НСРЗ
- Обучение за залагане и извършване на полски опити за остатъчни количества от ПРЗ по Добрата лабораторна практика (ДЛП)

- Финансиране

Мерки	Фар (евро)	Бюджет (лева)
Подържане на сградния фонд на станции за биологично изпитване	-	100 000
Консумативи за нормална работа на станциите за биологично изпитване	-	80 000
Обучения на експертите в България и ЕС	-	20 000
Допълнително необходимо оборудване за извършване на опити за остатъчни количества	-	200 000

Изготвяне на наръчник по качеството за биологично изпитване по ДЕП	-	200 000
	ОБЩО	600 000

РЕЗУЛТАТИ:

- РСРЗ към НСРЗ, които са официални изпитващи станции за страната ще работят съгласно изискванията на ДЕП
- Въведена системата за управление на качеството
- Запознаване с основните принципи за залагане и извеждане на полските опити за остатъчни количества по ДЛП

2007 г.

- Подготовка за акредитация на системата на НСРЗ по ДЕП
- Извеждане на опити за остатъчни количества от ПРЗ по Добрата лабораторна практика (ДЛП)
- Осъществяване на прехода от системата на националното законодателство към законодателството на ЕС

- Финансиране

Мерки	Фар (евро)	Бюджет (лева)
Подържане на сградния фонд на станции за биологично изпитване	-	150 000
Консумативи за нормална работа на станциите за биологично изпитване	-	80 000
Допълнително необходимо оборудване за извършване на опити за остатъчни количества	-	100 000
Допълнителен персонал във връзка с извеждането на опити за остатъчни количества	-	70 000
Преводи на документация и обучение на персонала	-	100 000
	ОБЩО	500 000

РЕЗУЛТАТИ:

➤ Базите в системата на НСРЗ да работят съгласно с изискванията на ДЕП и резултатите да се признават и в други страни членки

➤ Извеждане на опити за остатъчни количества по ДПП

2008 г.

➤ Разработване и въвеждане на регистри на заявените за биологично изпитване и биологично изпитаните продукти в НСРЗ и станциите по биологично изпитване

➤ Участие на български специалисти в комитети и работни групи на ЕС

➤ Постоянно проследяване на промените в законодателството на ЕС и въвеждането им в българското законодателство

➤ Аcreditация на системата на НСРЗ по ДЕП

• Финансиране

Мерки	Фар (евро)	Бюджет (лева)
Подържане на сградния фонд на станции за биологично изпитване	-	100 000
Консумативи за нормална работа на станциите за биологично изпитване	-	80 000
Обучения на експертите в България и ЕС	-	100 000
Осигуряване на средства за акредитация	-	100 000
Преводи на документация	-	70 000
	ОБЩО	450 000

РЕЗУЛТАТИ:

➤ Извършване на биологичното изпитване съгласно изискванията на ДЕП

➤ Признаване на резултатите от биологичното изпитване от други страни членки

➤ Извеждане на опити за остатъчни количества от ПРЗ

➤ Участие в комисии на ЕС и обмен на информация с другите страни членки

2009 г.

- Участие на български експерти в различните комисии на ЕС
- Запознаване с актуализираната нормативна уредба на ЕС и въвеждането и в България
 - Финансиране

Мерки	Фар (евро)	Бюджет (лева)
Подържане на сградния фонд на станции за биологично изпитване	-	100 000
Консумативи за нормална работа на станциите за биологично изпитване	-	80 000
Обучения на експертите в България и ЕС	-	100 000
Такси за участие в комисии	-	100 000
Преводи на документация	-	50 000
	ОБЩО	420 000

РЕЗУЛТАТИ:

- Извършване на биологичното изпитване съгласно изискванията на ДЕП
- Признаване на резултатите от биологичното изпитване от други страни членки
- Извеждане на опити за остатъчни количества от ПРЗ
- Участие в комисии на ЕС и обмен на информация с другите страни членки

РАЗРЕШАВАНЕ НА ПРЗ

ПРИОРИТЕТИ

- Изготвяне на проект за изменение и допълнение на Наредба за разрешаване на ПРЗ, който да спазва изискванията на ЕС и в същото време да осигурява по-плавен преход от националното към европейското законодателство
- Изготвяне на правилник за дейността на Съвета по продуктите за растителна защита

- Актуализиране на нормативната уредба - ЗЗР в частта за разрешаване на ПРЗ
- Обучения по техническата обработка на документацията, свързана с разрешаването на ПРЗ по европейските изисквания
- Изготвяне на документи (заявления, удостоверения, ръководства и др.), свързани с процеса на разрешаване на ПРЗ
- Обучения за оценка на биологично досие - анализ на представеното досие и изготвяне на доклад и резюме за оценка
- Изготвяне на наръчник по качеството за разрешаване на ПРЗ
- Начало на пререгистрация на ПРЗ по европейските изисквания
- Разработване и приемане на система за обмен на информация между НСРЗ, ЕК и страните членки на ЕС
- Разработване на софтуерна програма за разрешените ПРЗ
- Периодично проследяване на нови решения на ЕС и отразяването им в българското законодателство
- Въвеждане на разрешаване за паралелен внос на ПРЗ, взаимно признаване на ПРЗ от страни членки в България, за удължаване на разрешението по изискванията на ЕС

ДЕЙСТВИЯ

2004 г.

- Участие в работни групи за изработване на нов Закон за защита на растенията (ЗЗР)
- Изменение и допълнение на Наредба за разрешаване на ПРЗ
- Обучения по административната обработка на документацията, свързана с разрешаването на ПРЗ по европейските изисквания
- Обучения за оценка на биологично досие - за ефикасност, оценка на риска за резистентност, за безопасност на културата, за влияние върху следващи и съседни култури, полезни видове и др.
- Изготвяне на документи, свързани с процеса на разрешаване на ПРЗ

- Обучения по паралелен внос на ПРЗ, взаимно признаване на ПРЗ от страни членки в България, за удължаване на разрешението по изискванията на ЕС
- Обучения във фирми - производителки на ПРЗ по подготовка на досиета на ПРЗ

- Финансиране

Мерки	Фар (евро)	Бюджет (лева)
Средства за обучение в областта на разрешаването на ПРЗ	-	150 000
Преводи на документи, директиви, ръководства	-	100 000
	ОБЩО	250 000

РЕЗУЛТАТИ:

- Изготвяне на нов, актуализиран с изискванията на ЕС ЗЗР
- Изготвяне на актуализиран вариант на Наредбата за разрешаване на ПРЗ, отразяващ по-точно европейските изисквания
- Запознаване с административната обработка на информацията
- Запознаване с общия вид на досието за биологична оценка
- Подготовка на документи във връзка с наредбата

2005 г.

- Изготвяне на правилник за дейността на Съвета по продуктите за растителна защита
- Разработване на регистър на разрешените ПРЗ
- Обучения по административна обработка на документацията, свързана с разрешаването на ПРЗ по европейските изисквания
- Обучения за оценка на биологично досие - оценка на риска за културите (следващи и съседни) и резистентност

- Финансиране

Мерки	Фар (евро)	Бюджет (лева)
Средства за обучение в областта на разрешаването на ПРЗ	-	100 000
Разработване на регистър на разрешените ПРЗ	-	50 000
Преводи на документи, директиви, ръководства	-	50 000
	ОБЩО	200 000

РЕЗУЛТАТИ:

- Създаване на система за приемане и административна обработка на документацията по разрешаването
- Запознаване в подробности със съдържанието на досието за биологично оценка
- Използване на програмата за разрешените ПРЗ

2006 г.

- Изграждане на архив и обучение за архивиране на документацията
- Начало на изготвяне на наръчник по качеството на разрешените ПРЗ
- Обучение за изготвяне на доклади за оценка на стари и нови активни вещества за включването им в Анекс 1 на Директива 91/114 ЕС
- Обучение за изготвяне на доклад и резюме от оценката на биологичното досие
- Начало на процеса по пререгистрация на ПРЗ, съгласно изискванията на ЕС
- Практическо обучение за оценка на биологично досие

- Финансиране

Мерки	Фар (евро)	Бюджет (лева)
Средства за обучение в областта на разрешаването на ПРЗ	-	100 000
обезпечаване с кадри по разрешаване	-	51 000

на ПРЗ - 3-ма специалисти		
средства по процеса на пререгистрация на ПРЗ	-	200 000
Преводи на документи, директиви, ръководства	-	100 000
	ОБЩО	451 000

РЕЗУЛТАТИ:

- Изграждане на архив за постъпващата документация
- Започване на процеса по пререгистрация на ПРЗ
- Оценка на биологично досие

2007 г.

- Начало на въвеждане на наръчник по качеството при разрешаването на ПРЗ
- Обучение за изготвяне на доклади за оценка на стари и нови активни вещества за включването им в Анекс 1 по Директива 91/114 ЕС
- Оценка на биологично досие
- Продължаване процеса на пререгистрация на ПРЗ, съгласно изискванията на ЕС
- Периодично хармонизиране на законодателството с нови изисквания на ЕС

- Финансиране

Мерки	Фар (евро)	Бюджет (лева)
Средства за обучение в областта на разрешаването на ПРЗ	-	100 000
Средства по процеса на пререгистрация на ПРЗ	-	200 000
Преводи на документи, директиви, ръководства	-	50 000
	ОБЩО	350 000

РЕЗУЛТАТИ:

- Извършени пререгистрациите на ПРЗ, които съдържат активни вещества, включени в Анекс 1
- Въвеждане на системата за приемане и административна обработка на документацията
- Архивиране на документацията и поддържане на архива

2008 г.

- Окончателно въвеждане на наръчник по качеството в България при разрешаването на ПРЗ
- Продължаване процеса на пререгистрация на ПРЗ, съгласно изискванията на ЕС
- Оценка на биологично досие и обучения на експертите
- Участие на експерти от НСРЗ в постоянните комитети на ЕС

• Финансиране

Мерки	Фар (евро)	Бюджет (лева)
Средства за обучение в областта на разрешаването на ПРЗ	-	100 000
Средства по процеса на пререгистрация на ПРЗ		200 000
Такси за участие в комисии на ЕС		100 000
Преводи на документи	-	50 000
	ОБЩО	450 000

РЕЗУЛТАТИ:

- Пререгистрация на ПРЗ при влизането на активното вещества в Анекс 1
- Обработване, оценяване и архивиране на документацията според европейските изисквания
- Издаване на удостоверения на разрешените ПРЗ

2009 г.

- Разработване и приемане на система за обмен на информация между НСРЗ, страните членки на ЕС и ЕК
- Участие на експерти от НСРЗ в постоянните комисии на ЕС
- Обучения на експертите
 - Финансиране

Мерки	Фар (евро)	Бюджет (лева)
Средства по разработка на система за обмен на информация между НСРЗ, ЕС и страните членки на ЕС	-	500 000
Такси за участие в комисии на ЕС	-	100 000
Преводи на документи и обучения	-	50 000
	ОБЩО	650 000

РЕЗУЛТАТИ:

- Пререгистрация на ПРЗ при влизането на активното вещества в Анекс 1
- Обработване, оценяване и архивиране на документацията според европейските изисквания
- Издаване на удостоверения на разрешените ПРЗ
- Обмен на информация между НСРЗ, страните членки на ЕС и ЕК

КОНТРОЛ НА ПРЗ

ПРИОРИТЕТИ

- Изменение и допълнение на нормативната уредба
- Контрол по вноса и транспорта на ПРЗ
- Контрол на складирането, търговията и употребата на ПРЗ
- Контрол на разфасоване и опаковане на ПРЗ
- Контрол на етиктирането на ПРЗ

2004 г.

- Участие в работни групи за изменение и допълнение на Закона за защита на растенията
- Изменение и допълнение на наредбата за условията и реда за етикетиране на ПРЗ
- Периодични проверки (планови и по сигнал) в цеховете за разфасоване и опаковане на ПРЗ
- Периодични проверки (планови и по сигнал) в складовете и селскостопанските аптеки за правилното етикетиране, опаковане и съдържание на ПРЗ
- Подготовка за смяна на лицензионния режим с регистрационен режим за търговия с ПРЗ
- Подготовка за преминаване на дейността по регистрационен режим към БАРЗ
 - Финансиране
 - средства необходими за извършване на проверки
 - необходими средства - 20 000 лв.

РЕЗУЛТАТИ:

- Актуална информация за лицензираните фирми в страната за търговия с ПРЗ
- Пълен списък на складовата база за съхранение на ПРЗ в страната по РСРЗ
- Актуализиран списък на фирмите разфасовчици на ПРЗ в страната
- Актуализиран списък на физическите лица, лицензирани за извършване на фумигация в страната
- Пълна информация за асортимента от ПРЗ в търговската мрежа в страната

2005 г.

- Изменение и допълнение на Наредба № 32
- Смяна на лицензионния режим с регистрационен режим за търговия с ПРЗ
- Преминаване на дейността по регистрационен режим към БАРЗ

- Периодични проверки в цеховете за разфасоване и опаковане на ПРЗ
- Периодични проверки в складовете и селскостопанските аптеки за правилното етикетирание, опаковане и съдържание на ПРЗ
- Подготовка за създаване на нормативна база за контрол на транспорта на ПРЗ, съвместно с МВР
- Подържане на контакти с други ведомства и неправителствени организации - икономическа полиция, ХЕИ, КЗПП, БАРЗ, МОСВ, ДА “Митници” и др.
- Създаване на регистър на фирми, извършващи търговска дейност с ПРЗ
 - Финансиране
- средства необходими за извършване на проверки
 - необходими средства - 20 000 лв.

РЕЗУЛТАТИ:

- Актуална информация за лицензираните фирми в страната за търговия с ПРЗ
- Пълен списък на складовата база за съхранение на ПРЗ в страната по РСРЗ
- Актуализиран списък на фирмите разфасовчици на ПРЗ в страната
- Актуализиран списък на физическите лица, лицензирани за извършване на фумигация в страната
- Актуализиран списък на разрешените ПРЗ в страната, съобразен с изискванията на ЕС

2006 г.

- Периодични проверки в цеховете за разфасоване и опаковане на ПРЗ
- Периодични проверки в складовете и селскостопанските аптеки за правилното етикетирание, опаковане и съдържание на ПРЗ
- Подържане на контакти с други ведомства и неправителствени организации - икономическа полиция, ХЕИ, КЗПП, БАРЗ, МОСВ, ДА “Митници” и др.
- Осъществяване на контрол по рекламата на ПРЗ

- Финансиране

- средства необходими за извършване на проверки
- необходими средства - 20 000 лв.

РЕЗУЛТАТИ:

- Актуализиран регистър на фирмите, извършващи търговска дейност в страната с ПРЗ
- Актуализиран списък на разрешените ПРЗ в страната, съобразен с изискванията на ЕС

2007-2009 г.

- Периодични проверки в цеховете за разфасоване и опаковане на ПРЗ
- Периодични проверки в складовете и селскостопанските аптеки за правилното етикетирание, опаковане и съдържание на ПРЗ
- Подържане на контакти с други ведомства и неправителствени организации - икономическа полиция, ХЕИ, КЗПП, БАРЗ, МОСВ и др.
- Осъществяване на контрол по рекламата на ПРЗ
- Осъвременяване на нормативните документи в областта на контрола в съответствие с европейските изисквания

- Финансиране

- средства необходими за извършване на проверки
- необходими средства - 20 000 лв.

РЕЗУЛТАТИ:

- В търговската мрежа се предлагат качествени ПРЗ
- Пълна информация за съхранение, разфасоване и предлагане на ПРЗ
- Регистър на разрешените ПРЗ, които се предлагат в страната

КОНТРОЛ НА ПЕСТИЦИДИ, НИТРАТИ, ТЕЖКИ МЕТАЛИ И ТОРОВЕ

Централната лаборатория за контрол на пестициди, нитрати, тежки метали и торове има комплексен характер и в системата на МЗГ е единствената, която контролира както продуктите, предназначени за земеделието – пестициди и торове, така и суровини и храни от растителен произход

Основни дейности:

- Анализ за остатъчни количества от замърсители в растителна продукция, почви и поливни води
- Изпитване за съответствие на ПРЗ
- Изпитване за съответствие на минерални, органични торове и подобрители на почвата
- Агрохимически анализи на почви, растения и поливни води и препоръки за торене

В рамките на няколко проекта по Програма ФАР в периода 1999–2004 г. лабораторията бе оборудвана с най-модерна аналитична апаратура и по инструментална обезпеченост не отстъпва на водещите Европейски лаборатории.

ЦЛКПНТМТ разполага с високо-квалифициран персонал, обучен в рамките на няколко проекта по Програма ФАР. Специализациите са проведени у нас и във водещи лаборатории в Европейския Съюз, главно в областта на специфичните инструментални техники и анализи, както и в областта на осигуряване на качеството в изпитвателните лаборатории

Лабораторията има изградена и функционираща Система за осигуряване на качеството.

За всички свои дейности ЦЛКПНТМТ е акредитирана от ИА “БСА” съгласно БДС EN ISO/IEC 17025 със Сертификати №№ 17-ЛИ (17) и 18-ЛИ (17), валидни до 28.02.2007 г.

Предстоящи дейности, във връзка с бъдещото присъединяване на България към Европейския Съюз

1. Международна акредитация на ЦЛХИК за анализ на остатъчни количества от пестициди в и върху продукти от растителен произход.

Подготовка на ЦЛХИК за кандидатстване за акредитация от Европейски акредитационен орган за анализ на остатъци от пестициди в и върху продукти от растителен произход.

- Срок: 2005 – 2006 г.
- Необходими средства: 20 000 лв.

Получаване на акредитация от Европейски акредитационен орган

- Срок: 2007 г.

- Необходими средства: 30 000 лв.
 - Очаквани резултати: повишено доверие в работата на лабораторията от страна на страните-членки на ЕС.
2. Участие в национални и вътрешноведомствени програми за мониторинг на храни от растителен произход за пестицидни остатъци и съдържание на микотоксини
- Срок: 2004 – 2009 г.
 - Необходими средства: 80 000 лв. Годишно
 - Очаквани резултати:
 - да се направи оценка на нивата на пестицидните остатъци в растителната продукция и съответствието им с максимално допустимите количества от пестициди, съгласно Наредба № 31;
 - да се направи оценка на риска за българския консуматор в резултат на съдържанието на пестициди в храни от растителен произход, включени в неговата диета;
 - да се осигури коректното прилагане на разрешените за употреба препарати за растителна защита (доза на приложение, карантинни срокове, използването им само за цели, за които са разрешени);
 - МЗГ, респ. НСРЗ да придобие опит и готовност за участие в координираната програма за мониторинг на Европейската общност след 2007 г., за което ще бъдем задължени.
3. Участие в полеви опити за остатъци от пестициди при биологичното изпитване на ПРЗ
- Срок: 2007 – 2009 г.
 - Необходими средства: в зависимост от изпитваните ПРЗ.
 - Очаквани резултати: осигуряване на данни, необходими за попълване на досиетата на ПРЗ в съответствие с изискванията на Директива 91/414/ЕЕС.
4. Участие в работата на Съвета по ПРЗ в частта за остатъчни количества от пестициди
- Срок: 2005 – 2009 г.
 - Необходими средства: не е необходим отделен бюджет.
 - Очаквани резултати: подпомагане работата на Съвета по ПРЗ при разглеждане и оценка на досиетата на ПРЗ.
5. Изпитване на обекти, свързани с биологично земеделие – почви, органични торове и подобрители на почвата, разрешени за употреба природни ПРЗ, растителни храни, произведени от орг. Земеделие
- Срок: 2004 – 2009 г.
 - Необходими средства: не е необходим отделен бюджет.
 - Очаквани резултати: подпомагане развитието на орг. земеделие в България.

Предстоящи дейности, във връзка с вътрешноведомствения контрол и неговата ефективност

1. Подобряване координацията с ЦУ на НСРЗ и РСРЗ
 - Срок: 2004 – 2009 г.
 - Очаквани резултати: повишаване ефективността на контрола по отношение ПРЗ, торовете и растителната продукция
2. Повишаване на възможностите за анализ на различните замърсители в растителни продукти
 - Срок: 2004 – 2009 г.
 - Необходими средства: за повишаване на квалификацията на експертите в рамките на бюджета, определен на ЦЛКПНТМТ.
 - Очаквани резултати: подпомагане на износа на растителни продукти.

Предстоящи дейности, във връзка с усъвършенстване и подобряване на качеството на работа вътре в ЦЛХИК

1. Внедряване на нови методи за анализ на растителни продукти, почви, води, торове и ПРЗ
 - Срок: 2004 – 2009 г.
 - Необходими средства: в рамките на бюджета, определен на ЦЛХИК.
 - Очаквани резултати: възможно най-пълно удовлетворяване на нуждите на клиентите.
2. Участие в кръгови изпитвания за пригодност у нас и в чужбина
 - Срок: 2004 – 2009 г.
 - Необходими средства: такси за участие в изпитванията.
 - Очаквани резултати: обективна оценка на качеството на извършваните в ЦЛХИК дейности
3. Подобряване и усъвършенстване на Системата за управление на качеството в ЦЛХИК
 - Срок: 2004 – 2009 г.
 - Необходими средства: в рамките на определения на ЦЛХИК бюджет.
 - Очаквани резултати: непрекъснато повишаване на доверието в работата на лабораторията.

Система за наблюдение, диагностика, прогноза и сигнализация

Като страна кандидат член на ЕС Р България трябва да отговори на редица критерии касаещи приложението на продуктите за растителна защита и безопасността на произвежданите храни и суровини от земеделски произход.

В условията на пазарна икономика, земеделското производство поставя нови изисквания към държавните контролни органи по Растителна защита.

Макар да има многофункционално значение за опазването на земеделските култури, същността на системата е да прогнозира появата на вредителите. За растителната защита това означава да се предвиди появата на болестите и неприятелите по растенията, районите и областите на тяхното разпространение и степента на нападение от тях, да се предвиди очакваната вреда. Завършек на всяка прогноза в растителната защита е сигнализацията, тоест определяне и оповестяване земеделските производители за оптималните срокове при провеждане на растителнозащитните мероприятия в района.

В съвременната растителна защита, се налагат принципите на добрата растителнозащитна практика и интегрираната борба с вредителите, а като се вземат под внимание и отрицателните страни на химичния метод, то системата за наблюдение, диагностика прогноза и сигнализация придобива все по-голямо значение. От приоритетно значение за системата по прогноза и сигнализация е съобразявайки се с редица изисквания (икономически, природозащитни, екологични, санитарно-хигиенни и др.) да определя и препоръчва на земеделските производители прилагането на пестицидите в разумни граници.

В съвременните условия това е единствената независима, държавна структура, високо компетентна по въпросите за опазване на земеделските култури от икономически важни вредители в нашата страна.

Пред системата за наблюдение, диагностика прогноза и сигнализация в растителната защита са поставени нови критерии и изисквания към бързината, точността и качеството на работа, за да може да отговори на новите изисквания и нужди на производителите.

ЦЕЛ

Опазване на земеделските култури и растителната продукция в Република България от икономически важни вредители и опазване на околната среда от пестицидно замърсяване.

В отговор на тези въпроси специалистите от системата организират и извършват следните дейности:

- Наблюдения!

Специалистите от системата водят редовни наблюдения върху 125 неприятеля, 61 болести и 46 плевела, включени в Списъка на икономически важните вредите по земеделските култури.

Използват над 100 методи и методики за наблюдение и обследване за появата, развитието и разпространението на “Постоянните обекти за наблюдение”. Използват и голям брой технически и други помощни средства.

- Диагностика!

В системата на НСРЗ има създадена стройна, стъпаловидно подредена система за диагностика на болестите, неприятелите и плевелите установени в районите на наблюдения. Изградена е мрежа от лаборатории на регионално и национално ниво, която отговаря на съвременните изисквания. Диагностиката,

която се извършва включва видова, стадийна и фазова идентификация на вредителите чрез визуална и лабораторна експертиза.

- Обследвания! – *Стационарни; - Маршрутни; - Представителни; - Масови*

Чрез обследвания специалистите регистрират: фенофазата на културата, сорта, местонахождението, размера на площта, стадия или фазата на неприятеля, степента на нападение и формата при болестите, фенофазата на плевелите. Определя се разпространението на вредителите на територията на страната и здравното състояние на земеделските култури. Проследява се плътността и степента на нападение. В национален мащаб страната е разделена на 95 агроекологични райони.

Проявата на вредителите през различните години не е еднаква във времето и пространството. Тази динамика налага проследяване на популационната плътност на неприятелите и отчитане нападнатите площи от болестите и неприятелите с плътност под и над праговете на икономическа вредност през сезона; проследяване на условията за създаване и преминаване критичните периоди от тяхното развитие.

- Прогноза!

Специалистите от системата на НСРЗ съставят краткосрочна, средносрочна, сезонна и многогодишна прогноза за развитието и разпространението на вредителите по земеделските култури по области и за страната въз основа на данните за състоянието и разпространението на популациите на вредните организми и многофакторни анализи за въздействието на биотичните, абиотичните и антропогенните фактори на средата.

Въз основа на горното,

- Сигнализация!

Със сигнализацията се определя времето на поява на вредителите, вредния стадий/фаза от развитието им, критичната фенофаза от развитието на културата. В зависимост от плътността и степента на нападение, установена при обследването на района и направения анализ и прогноза за развитие на вредителите, се сигнализират земеделските производители за опасността от тях и се определя оптималния срок за извършване на растителнозащитните мероприятия.

Специалистите от всяка РСРЗ, периодично изготвят и изпращат до земеделските производители “Бюлетин за поява, разпространение, плътност, развитие, степен на нападение, срокове, начини и средства за борба с вредителите по земеделските култури” актуален за определен период от време, обикновено чрез годишен абонамент.

При масова поява, критично състояние, каламитет и епифитотия известяват земеделските производители, НСРЗ и обществеността чрез бюлетина, съобщения до общините, местните и национални средства за масова информация.

- Средства и методи за борба!

В “Бюлетина” издаван от РСРЗ се посочват агротехническите и превантивните мерки за борба с вредителите; обосновава се използването на биологичния метод за борба (опазване на паразитите и хищниците в агроценозите); основно внимание се обръща на разумното използване на химичен метод за борба;

Препоръчват се само регистрирани, в разрешените дози за употреба,

продукти за растителна защита срещу определените вредители за съответната култура!

Липсата на разбиране за мястото и ролята на системата за наблюдение, диагностика, прогноза и сигнализация и неправилното отношение към нея от страна на бившите ръководства на НСРЗ доведоха до незадоволителното им състояние на сегашния етап.

СЪСТОЯНИЕ В МОМЕНТА

Разпределение на специалистите по прогноза и сигнализация в НСРЗ:

- ЦУ на НСРЗ – 47 бр. (в т. ч. отдел “Прогноза, биологична и интегрирана растителна защита и торове” –6 бр.)
- ИЗР – 80 бр. (в т.ч. секция “Прогноза” – 5 бр.)
- РСРЗ – 348 бр.(в т. ч. специалисти по прогноза и сигнализация - 85 бр.)

Брой на наличните специалисти по прогноза и сигнализация към РСРЗ и обработваема земя на един специалист в хил. дка; оптимална площ за обслужване от един специалист в хил. дка и необходимия брой специалисти по прогноза и сигнализация.

РСРЗ Отдели	Налични специалисти (брой)	Обработваема земя на 1 специалист в хил. дка	Оптимална площ за обслужване от 1 специалист в хил. дка	Необходими специалисти (брой)
1. Благоевград	4	120	100	1
2. Бургас	4	789	400	3
3. Варна	9,5	421	300	4
4. В.Търново	4	763	300	2
5. Видин	3	584	350	1
6. Враца	6	792	350	2
7. Добрич	5,5	940	400	3
8. Кюстендил	1,5	92	60	1
9. Плевен	5	881	400	6
10. Пловдив	11	387	250	5
11. Русе	7	488	350	3
12. Ст.Загора	11	538	350	4
13. София	7	329	250	1
14. Хасково	5	399	250	2
Всичко	83,5		300	38

Анализът за съотношението между броя на специалистите по растителна защита и обслужваната площ по Области показва, че на един специалист се падат от 940 до 329 хил. дка при оптимален средна норма от 300 хил. дка на един зает. Тези данни показват недостатъчния административен потенциал на системата. Тъй като човешкият фактор е един от най-важните в растителната защита за да се отговори на поставените задачи, които стоят за решаване пред системата, е необходимо да се изпълни програмата ” Кадрово осигуряване на НСРЗ”.

ПОСТОЯННИ ЗАДАЧИ ЗА ПЕРИОДА 2004 – 2009 г.

За подобряване качеството на прогнозата и сигнализацията НСРЗ ще предприемат мерки за задълбочаване на контактите със земеделските производители; ще се разработят програми за обучението им относно разпознаване на основни вредители по културите, за безопасно и правилно приложение на продуктите за растителна защита и др.

Ще бъдат предприети мерки за подобряване на съвместната работа с Българската асоциация за растителна защита, Браншовите съюзи; Земеделски фирми, кооперации, фермери. Особено внимание ще се отдели за набиране и обучение на нещатни сътрудници в работата по прогноза и сигнализация.

За да се постигнат целите, поставени в стратегията за развитие на системата за наблюдение, диагностика, прогноза и сигнализация, НСРЗ ще разработи и приложи в практиката поредица от **програми за :**

Изграждане и оборудване на пунктовете по прогноза и сигнализация.

Техническо и информационно (софтуерно и хардуерно) обслужване на системата.

Разработване и внедряване на мониторинг за разпространение и нападение на отделните култури от вредители.

Представително картиране на плевелите при основните земеделски култури.

Разработване, внедряване и прилагане на принципите за добрата растителнозащитна практика.

Разработване, внедряване и прилагане на интегрирани системи за растителна защита.

Разработване и поддържане на Географски информационни системи (ГИС) за вредителите.

Друг особено важен елемент е обучението на персонала по прогноза и сигнализация чрез:

- Курсове за квалификация
- Практическо обучение
- Лабораторни занятия
- Работни срещи
- Семинари

Материално-техническото обезпечаване на системата се определя от изградената мрежа от пунктове по прогноза и сигнализация (ППС) на територията на отделните Области. През последните години тази мрежа от ППС беше силно редуцирана и в някои области е запазен само по един – областен пункт. Това

състояние ще се измени със възстановяване на бивши и изграждане на нови ППС в агроекологичните райони по области.

Една от основните предпоставки за съставяне на бърза, навременна и точна прогноза и сигнализация е разполагането с необходимата метеорологична и агрометеорологична информация. За тази цел се предвижда оборудване на голяма част от ППС в страната с Автоматични метеорологични станции (АМС). Използването на тази информация ще позволи внедряването на математически модели за прогнозиране развитието на вредителите за конкретния микрорайон. По този начин ще се подобри значително качеството и бързината на работа по прогноза и сигнализация.

СРЕДСТВА ЗА ФИНАСИРАНЕ НА СИСТЕМАТА ПО ПРОГНОЗА И СИГНАЛИЗАЦИЯ ЗА ПЕРИОДА 2004-2009 ГОДИНА

Година	Изграждане на нови ППС (хил. лв.)	Подържане и оборудване (хил. лв.)	Информационни технологии	Общо по години (хил. лв.)
2004	650	300	50	1 000
2005	700	250	50	1 000
2006	600	300	100	1 000
2007	700	250	50	1 000
2008	700	200	100	1 000
2009	-	200	100	300
Общо	3 300	1 500	450	5 300

Налични и необходими пунктове по прогноза и сигнализация за изграждане по години

РСРЗ/Отдел	Налични пунктове по ПС	Необходими пунктове по ПС за изграждане - година	
1. Благоевград	Благоевград, Петрич, Г.Делчев, Разлог		
2. Бургас	Бургас, Карнобат	Средец Поморие Айтос	2005 г. 2006 г. 2007 г.
3. Варна	Варна	Суворово Д. Чифлик	2005 г. 2007 г.
Шумен	Шумен, Нови пазар	Каулиново	2007 г.
Търговище	Търговище	Попово	2008 г.
4. Видин	Видин	Ново село	2008 г.
5. Враца	Враца,	Оряхово	2005 г.
Монтана	Монтана, Лом		
6. Велико Търново	В.Търново,	Павликени Свищов	2006 г. 2008 г.
Габрово	Габрово, Севлиево		
7. Кюстендил	Кюстендил, Дупница	Кюстендил	2005 г.
8. Добрич	Добрич	Каварна	2005 г.
Силистра	Силистра, Тугракан	Тугракан	2007 г.
9. Плевен	Плевен, Гулянци	Белене Кнежа	2008 г. 2006 г.
Ловеч	Ловеч, Троян	Луковит	2009 г.
10. Пловдив	Пловдив, Садово, Хисар	Бресник	2005 г.
Пазарджик	Пазарджик	Панагюрище Септември	2006 г. 2007 г.
Смолян	Смолян	Златоград	2009 г.
11. Русе	Русе, Две могили, Бяла	Вятово Сливо поле	2005 г. 2006 г.
Разград	Разград, Кардам	Разград Исперих	2006 г. 2007 г.
12. София	София, Самоков, Ботевград	Костинброд	2007 г.
Перник	Перник	Радомир	2008 г.
13. Стара Загора	Ст. Загора	Казанлък Раднево	2007 г. 2008 г.
Сливен	Сливен, Н.Загора	Сливен	2008 г.
Ямбол	Ямбол	Елхово	2005 г.
14. Хасково	Хасково	Харманли	2006 г.
Кърджали	Кърджали		

Налични и необходими пунктове по прогноза и сигнализация за изграждане и оборудване с АМС по години

РСРЗ/Отдел	Налични и необходими пунктове по ПС	Оборудване на пунктове по ПС, с Автоматични метеорологични станции (АМС)	по години
1. Благоевград	Благоевград, Петрич, Г.Делчев, Разлог	Благоевград Петрич	2005 г. 2007 г.
2. Бургас	Бургас, Карнобат, Средец, Поморие, Айтос	Бургас Карнобат Средец	2005 г. 2007 г. 2006 г.
3. Варна	Варна, Суворово, Д. Чифлик	Варна Суворово	2007 г. 2008 г.
Шумен	Шумен, Нови пазар, Каулиново	Н.Пазар	2006 г.
Търговище	Търговище, Попово	Търговище Попово	2007 г. 2008 г.
4. Видин	Видин, Ново село	Видин	2005 г.
5. Враца	Враца, Оряхово	Враца Оряхово	2005 г. 2009 г.
Монтана	Монтана, Лом	Монтана Лом	2007 г. 2008 г.
6. Велико Търново	В.Търново, Павликени, Свищов	В.Търново Павликени	2005 г. 2009 г.
Габрово	Габрово, Севлиево	Севлиево	2007 г.
7. Кюстендил	Кюстендил, Дупница	Кюстендил	2008 г.
8. Добрич	Добрич Каварна	Добрич Каварна	2008 г. 2007 г.
Силистра	Силистра, Тутракан	Силистра	2008 г.
9. Плевен	Плевен, Гулянци, Белене, Кнежа	Плевен Гулянци Белене	2005 г. 2005 г. 2009 г.
Ловеч	Ловеч, Троян, Луковит	Ловеч	2008 г.
10. Пловдив	Пловдив, Садово, Хисар, Бресник		
Пазарджик	Пазарджик, Панагюрище, Септември	Пазарджик Панагюрище	2006 г. 2009 г.
Смолян	Смолян, Златоград	Смолян	2009 г.
11. Русе	Русе, Две могили, Бяла, Вятово, Сливо поле	Две могили Сливо поле	2005 г. 2006 г.
Разград	Разград, Кардам, Исперих	Разград	2005 г.
12. София	София, Самоков, Ботевград, Костинброд	Костинброд Самоков	2005 г. 2008 г.
Перник	Перник, Радомир	Перник	2008 г.
13. Стара Загора	Ст. Загора, Казанлък, Раднево	Ст. Загора Казанлък	2005 г. 2008 г.
Сливен	Сливен, Н.Загора	Сливен	2006 г.
Ямбол	Ямбол, Елхово	Ямбол	2006 г.
14. Хасково	Хасково, Харманли	Хасково Харманли	2005 г. 2008 г.
Кърджали	Кърджали	Кърджали	2007 г.

РЕЗУЛТАТИ

1. Растителната защита в страната на европейско ниво.
2. Граничните пунктове на Република България сигурна бариера за предотвратяване вноса на карантинни вредители в Общността.
3. Надежден контрол върху производството на растения и растителни продукти в страната, осигуряващ безпроблемен износ.
4. Изпитване и разрешаване на продукти за растителна защита в съответствие с европейските стандарти.
5. Разрешаване, предлагане на пазара и прилагане в борбата срещу вредителите на продукти за растителна защита с висока степен на безопасност за хората, животните и околната среда.
6. Ефективна и качествена прогноза за осигуряване на конкурентоспособна на международния пазар и безопасна за потребителите растителна продукция.
7. Съвременна лабораторно - диагностична мрежа.

НЕОБХОДИМИ ДОПЪЛНИТЕЛНИ СРЕДСТВА В ЛЕВА ПО ГОДИНИ *

ГОДИНА	ФИТОСАНИТАРЕН КОНТРОЛ	ПРОГНОЗА	БИОЛОГИЧНО ИЗПИТВАНЕ	ОБЩО
2004	2 970 000	1 000 000	785 000	4 755 000
2005	3 020 000	1 000 000	820 000	4 840 000
2006	1 220 000	1 000 000	1 145 000	3 365 000
2007	1 000 000	1 000 000	950 000	2 950 000
2008	1 000 000	1 000 000	1 000 000	3 000 000
2009	1 000 000	300 000	1 170 000	2 470 000
ОБЩО	10 210 000	5 300 000	5 870 000	21 380 000

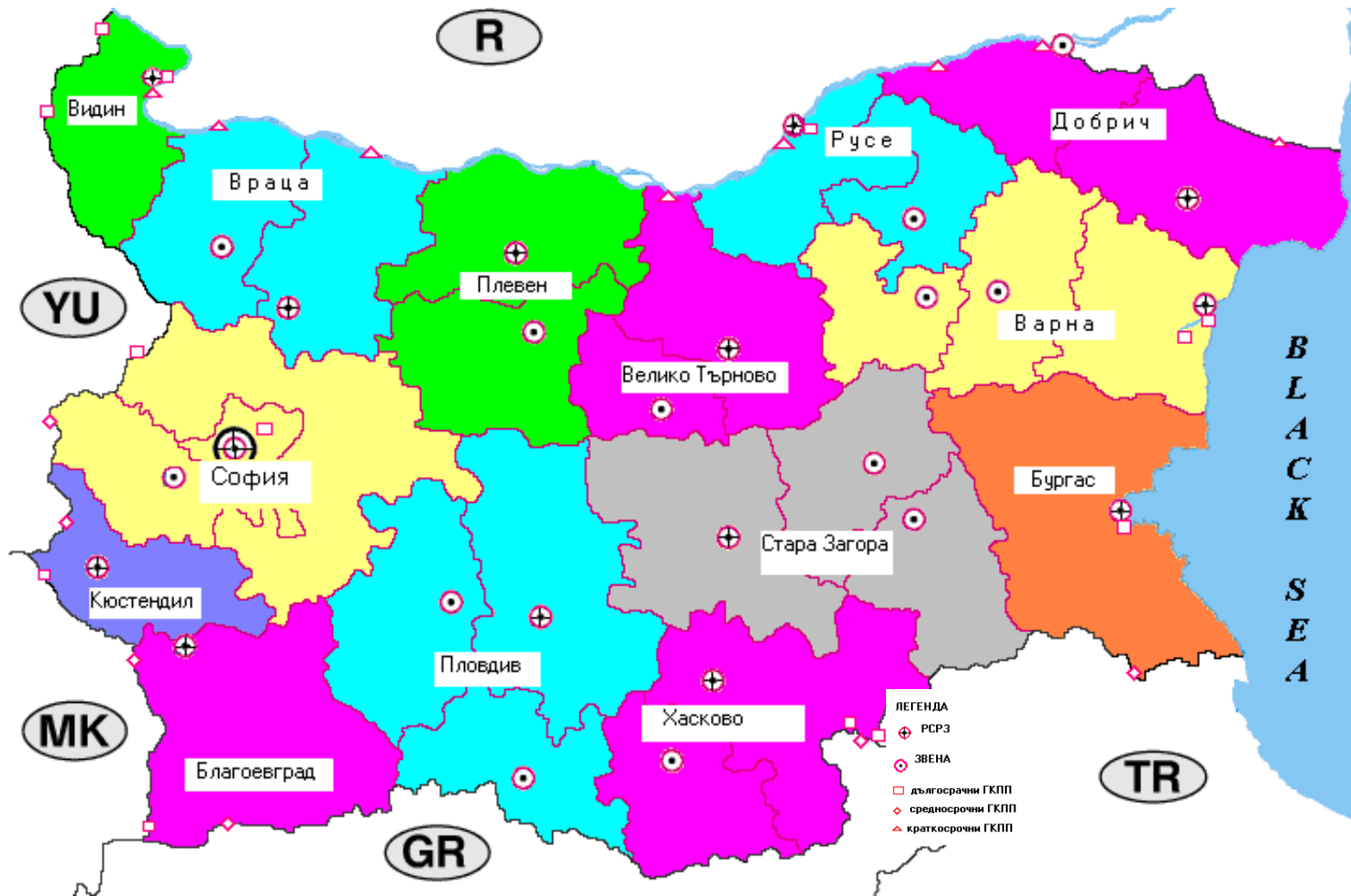
Източници за допълнително финансиране:

- Завишаване на собствените приходи от наказателни постановления, консултантска дейност и услуги
- Европейската комисия.
- Държавни субсидии.
- Двустранно сътрудничество със страните членки на ЕС.

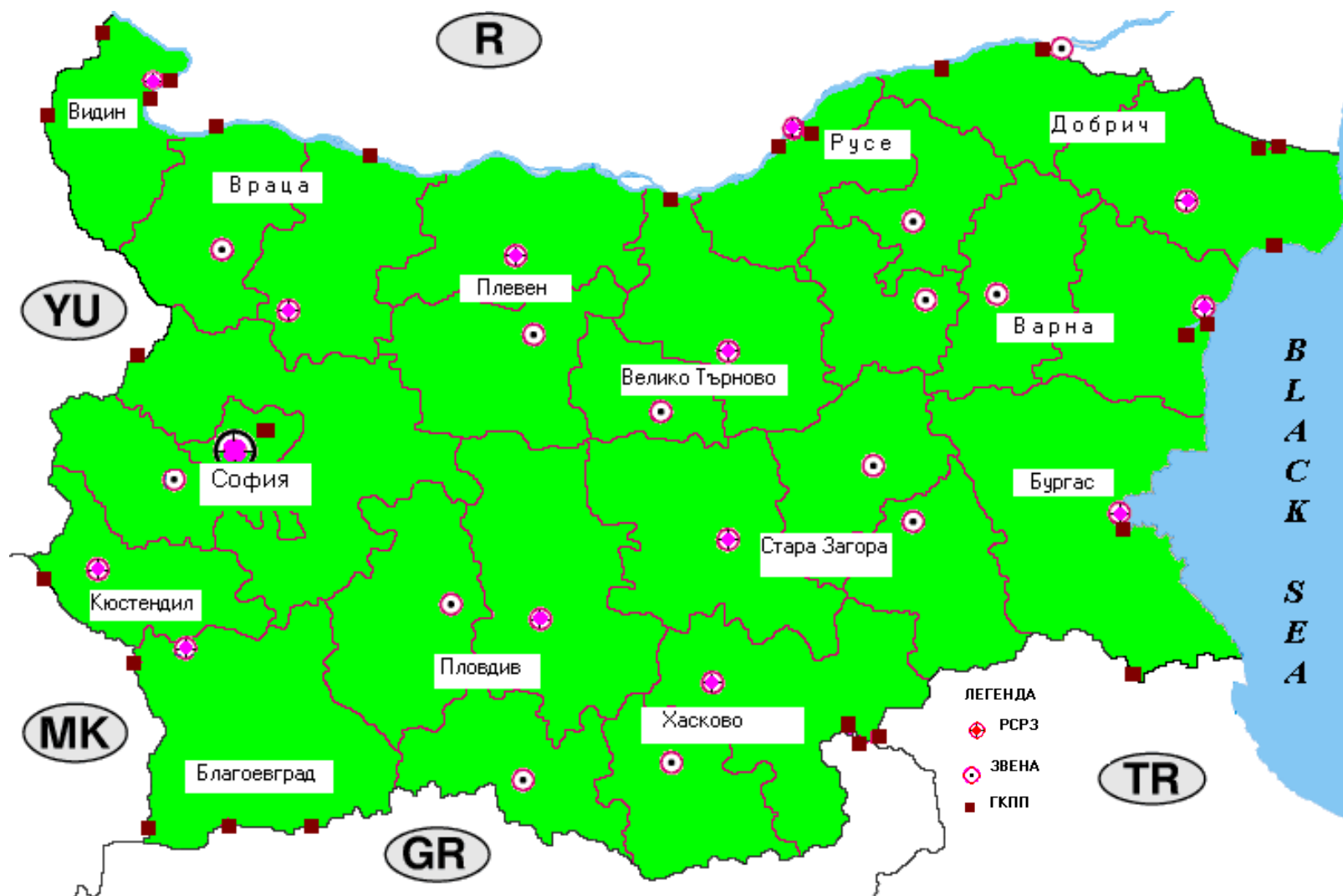
*

- тези средства са прогнозни, в тях не са включени разходите за ФРЗ, канцеларски материали, електро и топлоенергия, горива, командировачни разходи и др. – средната планова издържка на едно лице за 2004 г. е 16 000 лева.
- В средствата за 2004 и 2005 г. са включени и 3 400 000 лева, финансиране на проекти по програма ФАР.

РЕГИОНАЛНИ СЛУЖБИ

ГРАНИЧНИ ПУНКТОВЕ 2006 Г.

ГРАНИЧНИ ПУНКТОВЕ 2007 Г.

